

Foregående afslutter Hindsgavls Amt.

V. Nyeborg-Amt

Nyeborg-Amt er beliggende imellem Odense og Nyeborg og er det største af alle de fyhnske Amter; thi det udgør en tredie Deel af Fyhns Land. Dette Amt strækker sig i længden fra Fyhnhoved paa Hindsholm i Nord indtil den sønderske Kant neden for Svendborg, i lige linie 7 og trefierdendeel danske Mile; dog saaledes, at en Deel af Refninge-Sogn under Odense-Amt i Bjerger-Herred

paa en kort Vei løber ind, og skiller Hindsholm fra det Øvrige. Bredden af Amtet er ulige, 2 til 3 Mile. Paa de tre Sider, nemlig mod Norden, Østen og Sønden, omgives dette Amt med Beltets Vande; men det grændser mod Vesten til Odense- og Assens-Amter. Ved Hindsholm, Nyeborg, Svendborg og Faaborg gjør Havet nogle Bugter og Indskiærelser; derimellem udløbe fra Landet nogle farlige Steenrif langt ud i Søen, saasom Klørrhage og Æselshoved, for hvilke de Seilende maae vel vogte sig. Nyeborg-Amt er samlet tilligemed Tranekiærs-Amt paa Langeland under een Amtmand.

Eftersom Nyeborg-Amt, som meldt er, indsluttes paa tre Sider af Beltets og Østersøens Vande, samt haver mange Øer og Holme omkring sig; saa falder her skiønt Strandfiskerie af Beltet. Af fersk. Fisk haves ved Herregaardene i Fiskedamme, Søer og Mølledamme.

Udi dette Amt falder de allerstørste og beste Skove, dog meest af Bøg da Egeskov er rarere, saasom ved Svendborg, paa Baroniet Brahetrolleborg, ved Raunholt, Biørnemose og Løitved.

Udi Nyeborg-Amt ligge tre Kiøbstæder, nemlig: Nyeborg, Svendborg, og Faaborg; dernæst tre Baronier, som ere: Skeelsborg, Holkenhavn, og Brahetrolleborg; samt 54 Herregaarde.

Nyeborg-Amt inddeles i fire Herreder, hvilke ere: 1) Vinding-Herred; 2) Gudme-Herred; 3) Sunds-Herred; og 4) Salling-Herred. Desuden høre til Nyeborg-Amt fire Kirkesogne af det tilforn Pag. 271 anførte Bierge-Herred, hvis øvrige Sogne hører under Odense, Amt; men Hindsholms-Sogne hører under Nyeborg-Amt.

Vi merke nu hvert Herred især.

J Vinding-Herred

J Vinding-Herred grændser mod den østlige Side langt ud til det store Belts Vande, men mod Norden til Bierge-Herred; mod Vesten til Aasum-Herred; og mod Sønden til Gudme-Herred.

Udi dette Herred ligger den Kiøbstæd Nyeborg, og dernæst sexten Landsbye-Kirkesogne, hvilke ere: 1) Den Kiøbstæd Nyeborg-Sogn; 2) Ørbek-Sogn; 3) Vindinge-Sogn; 4) Frørup-Sogn; 5) Herrested-Sogn; 6) Sallinge-Sogn; 7) Hellerup-Sogn; 8) Høirup-Sogn; 9) Giestelev-Sogn; 10) Kullerup-Sogn; 11) Refsvindinge-Sogn; 12) Skellerup-Sogn; 13) Ællinge-Sogn;

14) Aunslev-Sogn; 15) Bogense-Sogn; 16) Flødstrup-Sogn; 17) Ullerslev-Sogn.

Vi merke nu hvert Kirkesogn i Særdeleshed.

1) Den **Kiøbstæd Nyeborg-Sogn**, hvortil hører ogsaa den lille Øe Sprogøe, beliggende i det store Belt; saa og Beboerne i Hiulbye.

Nyeborg, en befæstet Stabel- og Handelsstad, beliggende ved det store Belt paa, Fyhns østre Side, lige over for Korsøer i Siælland; saa at Overfarten over Beltet imellem Siælland og Fyhn er 4 Mile eller 6400 Rhinlandske Roder.

Denne Stad er meget smuk bebyggt, og har en behagelig Situation med Skov, Mark og Vand, saa og af de mange Skibe, som sees fra Strandkanten i Beltet og Havnen. Stadens Polihøide er 55 Grader, 23 Minuter. Staden har i fordem Tid været rundt om til Landsiden ligesom indhegnet og bedækket med stor Skov af Eeg og Bøg, saa at Reisende ikke kunde see Staden, førend de vare ganske nær ved den. Men i Krigens Tid Aar 1658 bleve Skovene borthuggede; dog haves endnu her deilige Skove i Nærværelsen til Forlystelse. Staden ligger efter Landeveien 4 Mile fra Odense, 9 Mile fra Assens, 9 1/2 Miil fra Middelfart, men 7 Mile fra det Færgested Bøydén i Horn-Sogn, hvorfra nogle Reisende tage Veien fra Fyhn over til Als. Igiennem denne Stad falder den almindelige stærke Passage til og fra Siælland, som giver Stadens Indbyggere, og især Færgeløbets Interessentere, god Næring,

Men Stadens største Fordeel er denne, at den ligger overmaade beqvem til Handel og Seilads formedelst den vigtige Fiord og Havn, som ei har i hele Riget sin Lige, naar man allene undtager Kiøbenhavn. Denne Nyeborg-Fiord gaaer Trefierdingvei ind til Byen, formedelst en lang Odde imellem Beltet og Fiorden, hvilken Indbyggerne kalde den store, Øe, eller Østerøen; den er ved Indløbet mere end en halv Miil breed, men bliver alt, jo længer den gaaer ind, jo smallere. Fiorden er overalt seilbar, endog for store Skibe; dog falder derinde hist og her nogle Sandgrunde og store Stene, saa at Ubekiendte ikke kan fare sikker lige ind til Staden. Den vestre Side af Fiorden kalde Skibsfolk Vesterlandet, hvor man intet seer uden Skov indtil Ellensborg, nu Baroniet Holkenhavn, som ligger ved en breed og dyb Aemunding, hvoraf Gaarden har sit Navn. Paa Østerøen, strax ved Indløbet til Fiorden, ligger en Skibshavn, som en liden Viig eller Odde, kaldet Slids-Odde. Derudenfor er Nyeborg-Rheed, som har god Ankergrund, hvor de, som

vil seile Sønder eller Nord paa, kan oppebie god Vind og Bør. Den yderste runde Brink og Klint af Østerøen imod Siælland er kaldet Knudshoved, hvorfra man kan see over hele Beltet; hvorudover denne Nyeborgfiord er for de Søefarende en tryk Havn og Vinterleie.

Staden er anlagt af Kong Knud den Siette sidst i det tolvte Aarhundrede, og har faaet sine første Privilegier af Kong Valdemar den Anden, ligeledes af Kong Erik Mendved Aar 1299, saa og sin egen Stadsret af Kong Erik Glipping, og Kong Friderik den Tredie gav Staden Stabelstads-Ret. Udi denne Stad er af de danske Konger og Rigets Stænder ofte holdt Dannehof, Herredage og extraordinaire Sammenkomster.

Staden har tilforn været langt større af Begreb end nu omstunder, da den nu er indsluttet inden for Fæstningsværkerne. Kong Kristian den Tredie lod Staden befæste Aar 1549, og dens sex Batterier bleve siden af Kong Kristian den Fierde, anlagte Aar 1629. Især lod Kong Friderik den Tredie efter Souverainiteten Aar 1665 Fæstningens Udværker og dens Strækning mod Landsiden forøge med Hans Andersens Bastion bag Møllen. Men i Særdeleshed lod Kong Friderik den Fierde Aar 1720 Voldene overalt forandre, og imod Strandsiden særdeles forbedre, da Udfaldsporten, Strandporten, Bastionerne mod Stranden og Svanedammen, samt Udværkerne i Avernakke og Dyrehaugen, saavelsom uden for Landporten, af nye bleve anlagde, Udi Kong Friderik den Femtes Tid Aar 1764 blev Fæstningen ophævet, men Aar 1770 af Kong Kristian den Syvende igien oprettet til en Fæstning, og en Kommendant derover igien bestikket.

Det ældgamle Nyeborg-Slot, som var en massiv og anseelig Bygning med stærke Mure. og Taarne, samt dybe Grave, paa hvilket Kong Hans ofte residerede, og Kong Kristian den Anden var født Aar 1481, og som havde tient Staden og Fiorden i fornum Tid til Værn og Beskiernelse mod Søerøvere og andre Rigets Fiender, ja havde udholdt adskillige Belejringer, blev i Kong Friderik den Fierdes Tid nedbrudt, og dets Materialier henførte til Odense, at bruges til den nye Bygning af det kongelige Slot, som sammesteds skulde opføres; dog blev af Nyeborgslot tilovers staaende den ene Længde og et Taarn, som bruges til Stadens Proviantgaard og Tøihnus. Staden har to Porte, nemlig Landporten, tilforn kaldet Odenseport, som er prægtig opbyggt Aar 1666: og Strandporten, af nye opbyggt af Kong Kristian der Siette.

Stadens Kirke, kaldet St. Mariæ eller vor Frue-Kirke, er en herlig Bygning, hvis Taarn har et smukt Spiir, og er bygt af Dronning Margrethe Aar 1388. Indvendig er Kirken anseelig med Ornamenten og kostbare Epitaphier af Marmor og Alabast.

Staden har en god latinsk Skole, hvis Bygning er opført strax efter Reformationen. Skolens første Stifter var Kanzler Johan Friis til Hesselager, som gav Aar 1554 sit Gods til Skolen. Derefter er af Kong Kristian den Fierde opført en Tilbygning af to Hvelvinger. Oven over Skolen er Hørernes Værelser.

Raadhuset er en anseelig Bygning, opført Aar 1586 af Quaderstene, men repareret Aar 1737, og i Frontespicen sees Kong Kristian den Siettes Navn med Aarstal og Byens Vaaben. Den store Raadstuesahl er 49 Alne lang, og 16 Alne bred i anden Etage, hvor fordem blev holdt store Brylluper. Neden under holdes Byetinget, og Veierhuset er ligeledes her. Inden i Gaarden er Aar 1763 sat en Bygning til Stadens Vægtene.

Indvaanerne kan, have fersk Fisk for meget maadelig Priis; thi baade Nyeborgfjord og Stranden giver en stor Velsignelse af Hvillinger, Makrel, Hornfisk, Flyndre og Aal, især Torsk, Vaar- og Høstsild. Igiennem Byen gaaer en mured Kanal, fra hvilken Vandet med Rænder ledes ind til Husene; thi Staden har to tilløbende eller rindende ferske Vande, som komme 2 Mile derfra ved Ellingemark vesten for Nyeborg ved en Aae, kaldet Tvevad, der har sit Navn af to Bække, som løbe sammen, men har sit Udspring fra nogle Kildevæld i Herrested-Sogn, og gaaer forbi Kellemlølle førend det kommer til Tvevad. Det andet rindende ferske Vand kommer Vesten fra, længere op i Landet, og omsider styrter sig i Ladegaardsøe strax uden for Fæstningen, paa den vestlige Side af Byen; derfra løber det først i Fæstningens vestre Grav, hvor det bevares ved Muurværk og Dæmninger, at det hverken ved det salte Vand skal blive fordærvet, eller til Unytte spildes ved Afløb i de andre Fæstningsgraver; siden igien gaaer samme ferske Vand derfra igiennem en under Volden bag Slottet opmuret Gehvælv. Men neppe er det kommet inden for Volden, førend det norden for Slottet faaer Anseelse af en liden Søe, der siden østen om Slottet udstrækker en krum Arm, for at give det paa den Side en dobbelt Grav. Og endelig tager det forbi Byens Mølle sit Udløb under Fæstningens nordre Vold, igiennem Svanedammen ud til Stranden, med 3 Arme; af hvilke, den ene Arm løber om ved Aalehuset; den anden Arm midt igiennem Byen, hvorved Vandet af Indvaanerne uden synderlig Bekostning er indledet i deres

Huse; og den tredie Arm løber uden om den østre og søndre Side af Fæstningens Grave.

Til Byen er 45 Tdr. 6 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Hartkorn. Byens Handel er med Korn, særdeles Rug og Malt, samt adskillelige Fedevahre, som denne frugtbare Egn rigeligen giver af sig, og, som af Kiøbmændene udskibes. Ellers handle Stadens Kiøbmænd ikke allene paa Norge, men og paa østersøiske Stæder samt med deres egne Koffardieskibe paa Engeland, Frankrige, Strædet, Vestindien og Grønland; thi Aar 1758 er her anlagt et grønlandsk Kompagnie, som holder paa Kobbefangsten et stort Skib og 5 Chaloupper, med en Kommandeur og 32 Søefolk. Dette Kompagnie har sin egen Plads og Pakhus uden for Strandporten, saa ogsaa sammesteds et Tranbrænderie.

Efterdi Overfarten over det store Belt er temmelig stærk baade Vinter og Sommer; saa holdes her i Staden, til de Reisendes beqvemme Befordring over Beltet, et samlet Færgelaug, oprettet Aar 1734 den 12. Maji imellem Interessenterne baade i Nyeborg og Korsøer, hvis Fortieneste gaaer til fælles Kasse, og deles aarligen i Majimaaned. Dette Færgelaug holder 6 Færgesmakker og Jagter i Nyeborg, og 4 Færgesmakker og Jagter i Korsøer, som alle ere i ypperlig Stand. Af disse 10 Fartøier ere to postjagter til de danske Postsækkes Transport og den svenske Postsæks Overførsel fire gange om Ugen, hvilke altid overføre Postsækken. Men af de andre Færgesmakker afgaaer en Jagt til den bestemte Tid, nemlig hver Tirsdag og Løverdag om Sommeren Klokken 8, og om Vinteren Klokken 9 Formiddag; og ellers kan de Reisende daglig blive befordrede.

Skibshavnen eller Skibshavnsbroen er anlagt af Kong Kristian den Fierde paa en liden Viig, som gaaer ind i Østersøen, og vedligeholdes af Kongen. Alle Koffardieskibe søge der deres Vinterleie, og samme Broe bruges til Transporter meest om Vinteren; derved er et lidet Huus paa Østerøen. HoImensbroe, hvor Færgesmakkerne legge til, er længer ud mod Sønden, hvis Broepenge Magistraten oppebærer; derved er bygt et Vertshuus, kaldet Holmen. Byens almindelige Skibsbroe er, for at naae et større Dyb, Aar 1753 blevet forlænget ved en kostbar Tilbygning; den er nu 200 Alne lang og 24 Alne breed, saa at temmelig store Skibe kunde ved samme Broe lade og, losse de Handlendes Vahre og kan denne Broe nu bestandig, uden Ophold og med Magelighed embarquere de Reisende. Havnen blev Aar 1740 ved en kostbar Muddermachine med to Pramme oprenset og, giort dybere. Foruden Stadens Toldbod

holdes et kongeligt Toldkontoir, hvor samme Strømtold, som i Helsingøer eller Sundet, betales af de fremmede Skippere, som seile igiennem Beltet. Til den Ende ligger altid paa Strømmen eller Nyeborg-Rheed udefor Havnen om Sommeren til Ankers en kongelig dansk armeret Fregat, som Vagtskib, til at agte paa de giennemseilende Skibe, under Kommando af en Søkapitain; for hvilket Vagtskibs Chef de Seilende, som passere og repassere Beltet, skal melde sig og faae deres Toldseddel paategne. Men om Vinteren, naar samme Vagtskib er i Kiøbenhavn, ligger her en Chaloupe, under Kommando af en Lieutenant.

Paa Stadens Vold er Aar 1768 bygt en Veirmølle paa hollandsk Maade, som tillige maler Grubbegryn. I Staden er og et Liimsyderie, af hvilken Fabrik udføres en Mængde Liim; ligeledes udføres ogsaa Feldbereder- og Hattemagerarbeide.

Stadens Magistrat er en Borgemester og en Byefoged. Magistraten har en privilegeret Oberret, som holdes hver Onsdag paa Raadstuens anden Etage; men Byetinget holdes i Raadstuens underste Etage hver Mandag.

Den ridende Post fra Hamborg til Kiøbenhavn ankommer her til Staden hver Søndag og Torsdag; og den fra Kiøbenhavn til Hamborg ankommer hver Søndag og Onsdag. Den agende Post fra Hamborg til Kiøbenhavn ankommer om Onsdagen; men den fra Kiøbenhavn til Hamborg om Søndagen.

Hestemarket holdes her Onsdagen for Fastelavn, og siden hver Onsdag til den 1. Maji. Men Krammarket holdes den 3. Julii, saa og den 14. Oktober hvert Aar.

Sprog-, eller Sprogøe, en liden Øe i det store Belt, beliggende imellem Fyhn og Siælland lige ud for Nyeborg, er knap en Fierdingvei i Omkreds og har kun en Beboer. Denne liden Øe, som skal ligge 2400 Rhinlandske Rhoder fra Knudshoved i Fyhn, er bekiendt deraf, at de Reisende om Vintertid med Iisbaade maae i Nødsfald opholde sig der. Til Nyeborg-Sogn hører ogsaa Hiulbyekirkes Beboere, hvilke bleve efter Kong Kristian den Tredies Ordre Aar 1555 befalede, at søge deres Gudstieneste i vor Fruekirke i Nyeborg, efterat deres Kirke var afbrudt, og, paa Pladsen anlagt Fæstningens Ravelin.

2) **Ørbek-Sogn**, hvis Kirke ligger paa en Banke, bestaaer af følgende Byer, nemlig: Ørbekbye, som har 25 Gaarde, 16 Huse. Æbbeke, har 4 Gaarde, 1 Huus og Mølle. Sendtved, har 5 Gaarde. Ørbeklunde, en Herregaard

med Taarn og Grave, saa og god Skov; dens Hovedgaards-Taxt er 43 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 2 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Udi Kirkebyen Ørbek er et Hospital. Paa Ørbekgade er en rindende Kilde, hvorved er en Fattigblok.. Igiennem Byen og Marken løber en Aae, hvoraf Byen har sit Navn; thi Øre betyder fiin Sand efter gammelt dansk. Paa Ørbekmark findes ved en udgravet Søe Kiendetegn af en Herregaard, fordm kaldet Ulfsborg, hvoraf endnu sees Grave.

3) Vinding-Sogn, hvis Kirke er en Korskirke, og baade den smukkeste og største, næst Nyeborgkirke, i Herredet. Dertil hører: Vindingbye, som, foruden Præstegaarden og Degneboligen, har, 19 Gaarde, 21 Huse. Roesilde, har 10 Gaarde, 3 Huse. Lamdrup, har 6 Gaarde, 2 Huse. Sulkendrupbye, har 9 Gaarde, 7 Huse og Møllen. Kogsbøllebye, har 29 Gaarde, en Mølle og 24 Huse. Paa Kogsbøllemark ved Aaen ligger St. Madses Kilde, som har fordm været en hellig Kilde. Dyrehaven, 5 Huse; 2 Skovhuse; 2 Huse ved Stranden. Udi disse Strandhuse gøres nogle fine Strømper, som den fineste Filt. Holkenhavn, et Baronie og skøn Herregaard, beliggende nær ved Nyeborg ud til det store Belt ved en bred og dyb Aaemunding, som er en god Havn og Ankergrund for Fartøier, hvilke her kan ligge fortøjede ved Pæle, for at lade eller losse. Denne Gaard har havt adskillige Navne; thi først blev den kaldet Kogsbølle, siden Nyegaard; dernæst Ulfeldsholm, og derpaa Ællensborg. Men omsider blev Gaarden af Geheimeraad Eiler Holk, som blev Baron den 4. Oktober Aar 1671, oprettet til et Baronie den 27. Martii Aar 1672, som da efter Stifteren, og den gode Havn ved Gaarden, blev kaldet Holkenhavn; og denne Gaard gjort til Baroniets Hovedgaard. Dens Hovedgaardstaxt er 76 Tdr. 5 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 7 Tdr. 2 Skpr., Frihedgods 100 Tdr. Paa Gaarden er et stort og anseeligt, samt ogsaa indvendig overmaade smukt og prægtigt prædikekapel, indviet Aar 1637. Ved Gaarden er overflødig skøn Skov af Bøg og Eeg.

4) Frørup-Sogn; hvortil hører Kirkebyen Frørup, som, foruden Præstegaarden og Degneboligen, har 36 hele og halve Gaarde, 25 Huse. I Byen ere to Kilder. Paa Frørupmark imod Taarupbye er en plads 50 Alne lang, og 10 Alne bred, indhegnet med Stendige, og paa Pladsen ere mange Stene

opreiste. Paa Marken findes en Deel Offersteder og hedenske Begravelser. Taarup, har 33 Gaarde, 27 Huse. Lundsgaard, een Gaard. Slude, har 4 Gaarde, 1 Huus. Langebbe, har 2 Gaarde, 1 Huus. Udi Frørupmark imod Svindinge findes Regize-Sundhedskilde, som besøges St. Hansaften.

5) **Herrested-Sogn**, i hvis Kirke Sungen hver Søndag efter en Fundatz opvartes under Degnens Anførsel af 12 Dreng, som staaer i Choret, og nyder aarlig en sort Vadmel's Kiøle. Sognet har 390 Tdr. Hartkorn. Dertil hører Kirkebyen Herrested, som, foruden Præstegaarden, Degneboligen, Skolen og Hospitalet, der er bygt ved Kirken, og har 7 Lemmer, nyde ugentlig hver en Mark, har 11 Gaarde og 5 Huse. Ravnholt, en anseelig Herregaard, ziret med et prægtigt Prædikekapel, kaldet vor Frelsers Kapel, indviet Aar 1737, hvori Sognepræsten til Herrested forretter hver Søndag Gudstieneste. Ved dette Gods er skiøn Skov baade af Eeg og Bøg. Gaarden er benaadet med Birkeret. Dens Hovedgaardstaxt er 55 Tdr. 2 Alb., Skovskylld 8 Tdr. 3 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb. Udi Gaarden staaer altid prioritered 300 Rdlr., hvis Rente uddeles til Sognets Fattige. De øvrige Sognebyer ere: Maare, har 23 Gaarde, 11 Huse. Villemstrup, har 7 Gaarde, 2 Huse. Krogelund, har 8 Gaarde; 7 Huse. Kastel, har 2 Gaarde, 1 Huus. I Raunholtlykke 2 Huse; Maareskov 5 Huse; Kuerne 1 Huus. Desuden i Hovedgaarden Skovløkker en Meiergaard, kaldet Sophienlund, opbygt Aar 1769 til 42 Kiør. Udi Sognet har fordem været en Sædegaard, kaldet Lindholm, af hvis Bygning findes endnu Levninger og Fiskeparker i Haugen; men nu er samme Gaard 3 Bøndergaarde.

6) **Søllinge-Sogn**; som har følgende Byer, nemlig: Kirkebyen Søllinge, som har 13 Gaarde, 13 Huse, foruden Præstegaarden og Degneboligen. Eskildstrup, har 12 Gaarde, 8 Huse. Stubbedrupgaard, en Bondegaard af 11 Tdrs. Hartkorn, som har sine egne Løkker, og hører til Hellerup-Herregaard. Paa den nordre Side af Kirketaarnet er Indgangen til Skolen, som holdes i Taarnet, og er stiftet Aar 1693 med dertil henlagte Beneficier.

7) **Hellerup-Sogn** er Annexet til Søllinge-Kirke. Til Sognet hører Hellerup, en Herregaard; og tæt ved Gaarden ligger Hellerupkirke, som har en smuk Anseelse. Herregaarden omgives paa tre Sider med en stor Skov, som har

megen Eng. Dens Hovedgaardstaxt er 39 Tdr. 2 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 5 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Mølleskyld 2 Tdr. 4 Skpr. Havndrup, har 15 hele og halve Gaarde, 15 Huse, og 4 Huse i Hellerupløkker, samt en Græsmølle.

8) **Høierup-Sogn**, som har sit Navn af dets høie Beliggenhed. Dertil hører Kirkebyen Høierup, som har 13 Gaarde, foruden Præstegaarden. Pederstrup, har 8 Gaarde. Ved Pederstrup er en Banke med Rudera af Grave, hvor der siges at have staaet en Herregaard i fordum Tid.

9) **Gjestelev-Sogn** er Annexet til Høierup-Kirke, men ligger i Salling-Herred, hvor det findes anført ved No. 24.

10) **Kullerup-Sogn**; hvortil hører Kullerupbye. Saaderup; men af samme Bye hører 9 Gaarde og 5 Huse til Skellerup-Sogn. Julskov, en Herregaard, fra hvis Hauge man gaaer ind i den store Skov, som hører til Gaarden. Dens Hovedgaardstaxt er 26 Tdr. 2 Skpr., Skovskyld 5 Tdr. 3 Fkr. 1 Alb.

11) **Refsvindinge-Sogn** er Annexet til Kullerup-Kirke. Til Sognet hører Kirkebyen Refsvindinge, hvor der er et Hospital ved Kirken til 4 Lemmer. Aasmøllelille.

12) **Skellerup-Sogn**; hvis Kirke kaldes St. Kathrinæ-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Skellerup, som har 10 Gaarde, 15 Huse, foruden Præstegaarden, Degneboligen og et Hospital. Saaderupbye; hvoraf 9 Gaarde og 5 Huse hører til dette Sogn, men de øvrige Gaarde og Huse hører til Kullerup-Sogn. Bistorup, har 5 Gaarde, 1 Huus. Hindemaae, en Herregaard, beliggende ved den Aae Hindemaae, som skiller Borgegaarden fra Ladegaarden, og har givet Herregaarden sit Navn; dens Hovedgaardstaxt er 34 Tdr. 7 Skpr. 1 Fkr., Skovskyld 2 Tdr. 1 Skp. Gaarden har overflødig Engmose og Tørveskiær, men kun ringe Skov. Udi Aae Hindemaae, saavelsom i Alomsøe og Kægropsøe haves got Fiskerie. Fire Enemærkshuse; Grønmølle.

13) **Ællinge-Sogn** er Annexet til Skiellerup-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Ellinge, som har 17 Gaarde, 11 Huse, et Hospital og Skole. Paarup,

har 3 Gaarde, 1 Boel, 3 Huse. Vægstrup, eller Veistrup, har 3 Gaarde, 3 Huse. Riellemølle og Groftemølle. Udi Paarupbye har Aar 1598 været en Herregaard, hvor Rudera af Kielderens endnu sees. Efter kongelig Bevilgning er Aar 1555 Ellinge-Sogn annekteret til Skellerup-Sogn.

14) **Aunslev-Sogn**, hvis Kirke ligger ved Landeveien paa Marken, og ved Kirken er et Hospital. Man siger, at Kirken er kaldet Aunslev eller Avindslev efter en Kiæmpe, som blev kaldet Avind eller Misundelse, fordi ingen torde vove sig imod ham; og vises den Høy, hvori han skal ligge begravet. Til Sognet hører Aunslevbye, som har 25 smaa og store Gaarde. Skalkendrup, hvor Præstegaarden ligger, har 12 store og smaa Gaarde, saa og 6 Huse. Aaskougaarde, 2 Gaarde. Grønholt, een Gaard, eet Huus. Agetved, har 16 Boels-Huse. Reistrup, har 12 Gaarde, 3 Huse. Knurrenborg, eet Huus. Rystrup, et Skovhuus. Kirkendrup, har 9 Gaarde, 3 Huse. Skrøbeshauge, 1 Boel, 1 Huus. Raskenberg, en Herregaard, oprettet mod Enden af forrige Aarhundrede af en liden Gaard kaldet Vagnergaard, hvortil daværende Eier Klaus Rask, Præsident i Nyeby, købte Nyebyglads-Ladegaardsgrunde, som strække sig lige ind til Staden Nyeby, Hvorpaa denne Herregaard blev kaldet efter hans Navn, Raskenberg, hvortil er en anseelig Avling, 4 Kirker og flere Tiender, har skjønt Bøndergods, ligeledes skjønt ung Skov af Eeg og Bøg; dens Hovedgaardstaxt er 66 Tdr. 3 Fkr. 1 Alb., Skovskuld 1 Td. 3 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Denne Herregaard har tilforn hørt til Nyebykirke, men er efter kongelig Befaling nu henlagt til Aunslevkirke. Under Raskenberg henhører den lille Øe Sprog eller Sprogø i Beltet.

15) **Bogense-Kirkesogn** er Annexet til Aunslev-Kirke, og er kun et lidet Sogn. Dertil hører Bogensebye, som har 14 store og smaa Gaarde, 13 Huse. Lysemose, een Gaard. Strandskov, een Gaard. Strandved, et lidet Sted. Brydløse, eet Huus. Glambek, eet Huus.

16) **Flødstrup-Sogn**. Dertil hører Flødstrupbye, som har 13 Gaarde, 19 Huse. Rørbek, en Herregaard, hvis Hovedgaardstaxt er 56 Tdr. 5 Skpr. 3 Fkr., Skovskuld 2 Skpr., Mølleskuld 2 Tdr.; Gaarden er forsynet med temmelig god Skov. Risinge, en stor upriviligered Sædegaard paa 32 Tdr. Hartkorn, giver Skatter og Tiender, ligger imod Stranden ved Landeveien

fra Nyeborg og Kjerteminde, har gode Marker, god ung Elle- og Eskeskov, saa og 5 Bøndergaarde. Denne Gaard har Eierne af Rørbek-Herregaard købt, og lagt under Herregaarden. Kirsendrup, har 10 Gaarde, 16 Huse. Mullerup, har 6 Gaarde, 8 Huse. Hagenrup, er nu afbrudt, og lagt under Skousboe. Langtved, har 4 Gaarde, 3 Huse. Karslund, et Huus ved Stranden. Dinestrup, en Bondegaard ved Stranden. Vidsbye, en Bondegaard imod Stranden.

17) **Ullerslev-Sogn** er Annexet til Flødstrup-Kirke. Til Sognet hører allene Kirkebyen Ullerslev, som har 23 Gaarde, 25 Huse. Kirken hører til Raskenberg-Herregaard.

18) **Aarslev-Sogn** er Annexet til Næraae-Kirke i Aasum-Herred. Dertil hører Kirkebyen Aarslev, som har 17 Gaarde, 1 Boel, 18 Huse. Aarslevgaard, en Gaard af 15 Tdr. og 5 Skpr. Hartkorn, er smuk opbyggt, og dens Marker inddeelte for sig selv. Aar 1770 er denne Gaard købt til Lammehave-Herregaard. Igiennem Aarslevbye løber en Aae. Et Huus paa en Td. Hartkorn af Søebye-Søegaards yderste Enemærker. Et Huus imellem Næraae- og Aarslev-Marker, samt en Skole imellem Aarslev og Høyerup, som hører til Høyerup-Sogn.

19) **Ællested-Sogn** er Annexet til Gierslev-Kirke i Gudme, Herred. Dertil hører Kirkebyen Ællested. Lindeskov. Kallerup. Nye- og Gammelmølle. Lykkesholm, en af Landets beste Herregaarde, saavel paa Avling som Bygning, har skøn Skov og Mængde af ung opelsket Skov. Udi Gaardens Grave og Fiskedamme, samt Mølledamme og i Fiellerup-Søe hvori er intet Fælledskab, haves got Fiskerie. Dens Hovedgaardstaxt er 69 Tdr. 5 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 6 Tdr. 1 Skp. 1 Alb.

K. Gudme-Herred.

Gudme-Herred Grændser mod Østen til det store Belt; mod Vesten til Salling-Herred; mod Norden til Vinding-Herred; og mod Sønden til Sunds-Herred. Dette Herred indbefatter tolv Landsbye-Kirkesogne, hvilke ere: 1) Gilslev-Sogn; 2) Svindinge-Sogn; 3) Hesselager-Sogn; 4) Ryslinge-Sogn; 5) Gudme-Sogn;

6) Bruager-Sogn; 7) Oure-Sogn; 8) Veistrup-Sogn; 9) Gudbjerg-Sogn; 10) Ringe-Sogn; 11) Langaee-Sogn; 12) Øxendrup -Sogn.

Vi merke nu hvert Kirkesogn i Særdeleshed, Nemlig:

1) **Gislev-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke. Dertil hører: Gislevbye, som har 17. Gaarde, 23 Huse. Gislev-Holme, har 16 Gaarde, 24 Huse. Sandager, har 15 Gaarde, 15 Huse. Strarupgaard, er nu allene to Hunsmænd paa. Ramdrup, har 5 Gaarde, 14 Huse. Fiellerup, har 7 Gaarde, 6 Huse. Gislev-Lamdrup, har 8 Gaarde, 3 Huse.

2) **Ællested-Sogn**, som er Annexet til Gislev-Kirke, ligger i Vinding-Herred, hvor der findes anført ved No. 19.

3) **Svindinge-Sogn**, hvis Kirketaarn er prydet med et Spiir, 73 Alne høit, og betækket med Kobber. Til Sognet hører: Svindingebye. Glorup, en betydelig Herregaard, moderne opbyggt; og ved samme er indhegnet en skøn Dyrehauge. Gaarden har ypperlig Skov og prægtigt Fiskerie, da de glorupske Karper ere særdeles berømte, saa og de Ørreder, som fanges ved de under Gaarden liggende Strandhuse. Dens Hovedgaardstaxt er 199 Tdr. 7 Skpr. 1 Alb, Skovskyld 5 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb. Gaarden fik Aar 1688 Birkerets-Frihed. Anhof, som nu er lagt under Glorup-Herregaard. Landerup; Lundmølle; Tangaemølle. Udi Sognet har i fordum Tid været en Gaard, kaldet Brunmosegaard. I Svindingebye ere to Kilder, og ved Rødemølle er en Sundheds-Kilde, kaldet Risekilde, som besøges St. Hansdag, og ved samme Kilde er en Fattigblok. Dette Sogn bestaaer af 12 hele og 16 halve Gaarde, 6 Boel og 4 Møller.

4) **Hesselager-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke. Dertil hører Hesselager, en ældgammel Herregaard, som i fordum Tid har tilhørt de Frisers Familie. Gaardens Bygning og Corps de Logis er opført midt i en fersk Søe Aar 1570. Dens Hovedgaardstaxt er 44 Tdr. 5 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 3 Tdr. 2 Alb., Mølleskyld 5 Tdr. 4 Skpr. Gaarden fik Aar 1536 Birkerets-Frihed. Her er baade ypperlig Skov og Fiskerie, som faaes i Teilgaardsøen, saa og i Stranden, hvor man har gode Ørredgaarde. Hesselagerbye, har 33 Gaarde, 30 Huse. Vormarkbye, har 27 Gaarde, 10 Huse

Vormarkgaard, har tilforn været en Herregaard, oprettet Aar 1687 af 3 Bøndergaarde; og dertil blev siden købt saa meget Strøegods, at det blev en frie kompletteret Herregaard, hvis Hovedgaardstaxt var 35 Tdr. 7 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 1 Skp. 2 Fkr. Men nu er den ei længer en Herregaard; thi Godset er solgt seperat, og det meste Gods købt til Veistrupgaard, som derved blev kompletteret. Herregaarden blev ogsaa solgt, og er nu indrettet til 3 Bøndergaarde, og lagt under Hesselagergaard. Fiskerholt, har 3 Gaarde, 1 Huus. Refsøre, har 3 Gaarde, 4 Huse. Boeholt, har 4 Gaarde. Boesøer, har 4 Gaarde, 1 Huus. Stokkebek, 2 Huse. Luneborg er et Fiskerleie af 3 Huse, paa hvis Mark Aar 1585 blev opgravet en Skat af Guld. Ved Hesselagerkirke paa Kirkegaarden ere to grundmurede Huse, af hvilke det ene Huus er et Hospital til 8 Lemmer, og det andet Huus er indrettet til en Sogneskole. I lige Linie med Skolen er Aar 1765 opbyggt et grundmuret Huus til 4 Fattige af Hesselagergodses Fattige.

5) **Ryslinge-Sogn.** Dertil hører Kirkebyen Ryslinge, som har 15 Gaarde, 12 Huse. Dahlhuse ved Ryslinge, 4 Huse. Tøystrup, en liden Herregaard med skøn ung Skov; dens Hovedgaardstaxt er 26 Tdr. 4 Skpr. 2 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 2 Skpr. 1 Alb. Gaarden er opbyggt Aar 1523 af to Bøndergaarde, kaldet Tue- eller Toestrup, hvilket ved Tidens Længde er forandret til Tøystrup. Krumstrup, en Herregaard med skøn Skov og gode Indhegninger; dens Hovedgaardstaxt er 37 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 2 Skpr. 1 Alb., Mølleskyld 4 Tdr. Lørup, har 10 Gaarde, 15 Huse. Udi denne Bye var St. Annæ Kapel særdeles berømt i de katholske Tider, hvortil blev givet Lam for Syges Helbredelse, og disse Lam bleve satte paa Græs i en Enghauge der ved Stedet. Kapellet blev nedbrudt Aar 1589, og paa Stedet findes endnu et Huus, som kaldes Kapelhuset. Af Kapellets nedbrudte Stene skal efter Fortæling Ryslingekirke være bygt. Ved Krumstrup er Lørupmølle, og to Huse i Løkkerne. Paa Bogbjergshede er eet Huus.

6) **Gudme-Sogn;** dertil hører Kirkebyen Gudme, som har 33 Gaarde, 14 Huse. Broeholm, en Herregaard af smuk Bygning, forsynet med mange gode Skove, saa og got Fiskerie i Gudme-Søe; Gaardens Hovedgaards-Taxt er 49 Tdr. 1 Skp. 3 Fkr., Mølleskyld 4 Tdr. Galtebjerg, har 11 Gaarde, 6 Huse. Broeholmsmølle og Tangaemølle.

7) **Bruager-Sogn** er Annexet til Gudmekirke. Dertil hører allene Kirkebyen Bruager, som har 23 Gaarde, 15 Huse. Bruagergaard, har en smuk Bygning, og er af Broeholms Eier indrettet til en fornemme Families Boepæl.

8) **Oure-Sogn**, hvis Kirke kaldes St. Mikels-Kirke, har følgende Byer, nemlig Ourebye, som bestaaer af 24 Gaarde, 9 Huse. Albiørg, har 14 Gaarde, 14 Huse. Narve-Vandmølle. Luneborg er 7 Huse.

9) **Veystrup-Sogn** er Annexet til Ourekirke. Hertil hører Veystrupbye, som har 29 Gaarde, 25 Huse. Tidselholt, en Herregaard med ypperlig gode Skove; ved næstliggende Strand har Gaarden en Ørretgaard, som agtes for den beste i Fyhn. Dens Hovedgaards-Taxt er 18 Tdr. 1 Fkr., Skovskyld 1 Td. 6 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Veystrup, en Herregaard, som ved tilkiøbt Gods blev complet Aar 1754; dens Hovedgaards-Taxt er 23 Tdr., Skovskyld 2 Tdr. Gaarden har skiøn Skov og Fiskerie baade i Gravene omkring Gaarden, saa og i Stranden. Veyrupmølle.

10) **Gudbiørg-Sogn**. Dertil hører Kirkebyen Gudbiørg, som, foruden Præstegaarden med 7 Mensalhuse, har 21 Gaarde, 13 Huse og en Mølle. Mullerup eller Møllerup, en Herregaard med smuk Bygning, hvis Skove ere de beste i Nyeborg-Amt. Paa Vildt og Fiskerie haves her ingen Mangel. Dens Hovedgaards-Taxt er 38 Tdr. 7 Skpr. 1 Fkr. 2 Alb., Skovskyld er 13 Tdr. 4 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Ellerup, har 24 Gaarde, 16 Huse. Lokendrup, har 14 Gaarde, 5 Huse. Brendrup, har 7 Gaarde. Brendeskov, har 2 Gaarde som fordum hørte til Kirkebye-Sogn. Lige over for Kirken er Aar 1764 bygt et Skolehuus, hvortil er henlagt 200 Rdlr., og til Møllerup-Godsens Fattige er efter Fundats henlagt 200 Rdlr., hvoraf de nyder 22 Rdlr. aarlig Rente.

11) **Ringe-Sogn**, hvis Kirke er prydet med et Orgelværk. Til Sognet hører Ringebye, som har 9 Gaarde, 8 Huse. Boltinggaard, en Herregaard, med god Skov og Fiskerie; dens Hovedgaards-Taxt er 53 Tdr. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 4 Tdr. 4 Skpr. 1 Fkr., Møllskyld 1 Td. Boltingmølle og 5 Huse. Lammehave, en Herregaard, beliggende midt i Nyeborg-Amt, og har 3 Miil til hver af de fire Kiøbstæder, Odense, Nyeborg, Svendborg og Faaborg; her haves skiøn Skov og især stærk ung Skov. Dens Hovedgaards-Taxt

er 19 Tdr. 7 Skpr. 1 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 2 Skpr. Baade i Gravene omkring Borgegaarden og i Ringe-Søe falder ypperligt Fiskerie. Lammehave-Vandmølle og 5 Huse. Rynkebyegaard, en Herregaard, som er lagt til Boltinggaard. Kielderupgaard. Brangstrup, har 6 Gaarde, 6 Huse. Kallerup, har 5 Gaarde, 3 Huse. Volstrup, har 9 Gaarde, 8 Huse. Bolteskou, har 5 Gaarde, eet Huus. Boltinge, har 4 Gaarde, 3 Huse. Sødunge, har 17 Gaarde, 7 Huse. Rynkeby, har 17 Gaarde, 16 Huse. Ved Ringebye ligger den fiskerige Ringe-Søe, som er 500 Alen lang, og hvori mange Lodseiere have Andeel. Ved Ringe-Kirkegaard er bygt et grundmuret Hospital og en grundmuret Sogneskole.

12) **Langaæ-Sogn**; Dertil hører Langaæbye, som har 27 Gaarde, 13 Huse. Ryegaard, en Herregaard, sat i ypperlig Stand Aar 1769, og da blev Skoven imellem Glorup og Nyegaard giennemhugget til en Allee fra den ene Gaard til den anden, siden de begge ligge hinanden saa nær. Dens Hovedgaardstaxt er 27 Tdr. 7 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 5 Tdr. 3 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Gaarden har Fiskerie-Lodsret i Gudme-Søe. Til Gaarden hører den Øe Vresen.

13) **Øxendrup-Sogn** er Annexet til Langaækirke. Dertil hører Øxendrupbye, som har 25 Gaarde, 16 Huse. Langaæ, har 2 Gaarde, 1 Huus.

L. Sunds-Herred.

Sunds-Herred grændser mod Østen til Gudme-Herred; mod Vesten og Norden til Salling-Herred, og mod Sønden til Beltets Vande. Dette Herred bestaar af to Kirkesogne udi Kiøbstæden Svendborg og af 18 Landsbye-Kirkesogne, hvilke ere: 1) St. Nikolai-Kirkesogn i Kiøbstæden Svendborg; 2) vor Frue-Kirkesogn sammesteds; 3) Thurøe-Sogn; 4) St. Jørgens Hospital-Sogn; 5) Seerup-Sogn 6) Ollerup-Sogn 7) Kirkebye-Sogn 8) Østerskierninge-Sogn; 9) Hundstrup-Sogn; 10) Egense-Sogn; 11) Dreiøe-Sogn; 12) Strynøe-Sogn; 13) Steenstrup-Sogn; 14) Lunde-Sogn; 15) Qverndrup-Sogn; 16) Skaarup-Sogn; 17) Tveed-Sogn; 18) Taasingelands-Sogn; 19) Breigninge-Sogn; 20) Bierrebye-Sogn.

Vi merke nu hvert Kirkesogn i Særdeleshed:

- 1) St. Nikokai-Kirkesogn, og
- 2) Vor Frue-Kirkesogn i den Kiøbstæd Svendborg.

Svendborg, en meget stor og nærsom Handelskiøbstæd, beliggende paa Fyhns sydlige Landkant, 6 Mile fra Odense i Sydøst, og fra Nyeborg 5 Mile i Sydsydvest, i en skøn Skovegn. Poli Høide er 55 Grader 9 Minuter. Denne Kiøbstæd har den beste Havn, som findes i Fyhn; thi den Viig eller Bugt, som Havet har skaaret ind i Landet, der indsluttes af det faste Land paa to Sider, og Øen Thorsinge paa den søndre Side, samt Thurøe i Munden imod Østen, gjør Havnen saa fordeelagtig, at den er sikker imod alle Slags Vinde, og er dyb nok for temmelig store Skibe.

Denne Kiøbstæd og Stad er bygt af Kong Svend Grathe ved et smalt Sund, kaldet Svendborg-Sund eller Sviin-Sund, som er imellem Byen og den Ø Thorsinge. Efter samme Konge har Byen sit Navn; thi han har, efter Saxos Ord i den XIV. Bog, ladet bygge et Kastel eller Borg imod de vendiske Søerøvere, og at denne Kiøbstæd i de ældste Tider Aar 1247 har været befæstet fra Stranden, Mølledammen og Byens Bek lige til Gierritzport, udviser tydelig de Levninger af Volde, som endnu sees. Aar 1389 leed Svendborg stor Overlast af Hansestædernes Flode, som antog sig den fangne svenske Konges Alberts Sag imod Dronning Margrethe; og i Grevens Feide i Kong Kristian den Tredies Tid blev Svendborg ved Storm indtaget.

Stadens Handel og Skibsfart formedelst dens ypperlige Havn er overmaade florissant; thi halvandet hundrede Skibsladninger forsendes aarligen herfra til Kiøbenhavn med Korn, Flesk, Smør, Ost, Honning, Frugt og Brænde, saa at ingen af alle fyhnske Kiøbstæder udskiber aarligen saa mange af Landets Produkter, som Svendborg, og derfor boe her ogsaa mange Kiøbmænd. Staden har to Sognekirker, nemlig: St. Nikolai-Kirke, ziret med et Spiir paa Taarnet, som er 63 Alne høit. Denne Kirke er meget gammel, med et Kapel paa hver Side, af hvilke det ene kaldes St. Birgittæ-Kapel, og det andet kaldes St. Giertruds-Kapel. Kirken er 65 1/2 Alen lang, og Kapellerne hver 30 Alen lange. Man seer her adskillige Epitaphier. Til St. Nikolai-Kirkesogn hører 5 Gader og 5 Stræder. Den anden Sognekirke er vor Frue-Kirke, som er en Korskirke, bugt ved Stranden paa en høi Banke, med et høit Taarn og et lidet Spiir, og er samme Kirke et Sømærke for de Seilende, som gaae igiennem

Svendborg-Sund; som i fordom Tid er kaldet Svine-Sund. Man mener, at vor Fruekirke er den ældste og bygt af det gamle Slot. Udi Kirkens søndre Kapel har den bekiendte N. Helvaderus opsat et Riim, at Svend Tiugskiæg byggede Byen og Kirken. Til vor Frue-Kirkesogn hører den øvrige Deel af Byen og Torvet, samt Herregaarden, fordom en adelig Gaard, saa og Klostergaarden, som har en deilig Situation, Foruden disse to Sognekirker er her endnu Klosterkirken, som er uden Taarn, men dog i god Stand. Udi denne Klosterkirke prædiker Byens Præster hver Søndag i Fasten til Tolvprædiken; ligesaa holdes her Liigprædiken over Liig fra begge Menighederne. Denne Klosterkirke har fordom hørt til det gamle Franciskaner- eller Graabrødre-Munkekloster, hvilket blev stiftet Aar 1288. Udi Klosterkirken ligger Hertug Abel med sin Søn begravet. Ved Klosterkirken er et Hospital til 6 Fattige; samme er stiftet Aar 1586. Over samme er Stamherren paa Taasinge altid Ephorus. Tilforn har Byen havt en latinsk Skole, men den blev nedlagt Aar 1740, og indrettet til en Kristendoms-Skole; samme grundmurede Skolebygning er en Levning af Klosteret. Udi Byen er en Styrmandsskole, hvori en erfaren Skipper lærer Skibsfolkene Styrmandskonsten.

Uden for Byen har i fordom Tid ligget Ørkel-Slot, som af oprørske Borgere blev nedbrudt Aar 1534. Byens Magistrat er en Byefoged, som holder Byetinget om Mandagen paa Raadhuset, hvilket er en Bygning af to Etager, bygt Aar 1586. Byens Marker ere: Græsholmen, som har megen Skov og bruges til Græsbid; Pløieholm; Husmarken; Øxenbjerg; Hallindskou; hvilke Jorder har tilforn ligget til Ørkel-Slot, men Kong Friderik den Fierde solgte dem til Byen Aar 1724. Korntienden deles imellem Kirkerne og Sognepræsterne, efter Reglement af 24. Augusti Aar 1753. Af de mange ved Byen næstliggende høie Banker udvælder got Vand, som er een af Byens Herligheder. Iblant disse Kilder er Pibekilden riig paa Vand; men Rødekilde ved Stampemøllen er den sundeste Kilde. Ved Byens nordre Side løber en Bek, hvorfra er lagt nogle Render, som forsyner Byen med Vand, og derforuden driver to Møller, som ligger i Byen og har sit Udløb i Stranden ved den sidste Mølle. Denne Kiøbstæd er i Historien bekiendt af den store Sammenkomst, som der skeede Aar 1433 til en Freds Slutning imellem Kong Valdemar den Fierde og Hansestæderne. Posten ankommer ugentlig Mandag og Fredag, og afgaaer Tirsdag og Løverdag.

Marked med Heste holdes hver Fredag i Fasten; men Kramvahremarked holdes den 17. Julii, saa og den 25. September, og Qvægmarked den 17. Oktober. Fra Svendborg er over Sundet til Færgestedet paa Taasinge 390 Favne. Det maae ogsaa agtes som noget besynderligt, at Strømmen udi dette smalle Sund imellem Fyhns Land og Taasinge, som gemeenlig kaldes Svendborg-Sund, afvexler ordentlig hver siette Time frem og tilbage, undtagen i meget uroligt Veirligt. Udi dette Sund fanges ofte Marsviin.

3) **Turøe-Sogn** er Annexet til St. Nikolai-Kirke i Svendborg. Turøe, er en omflydt Øe, beliggende Østen for Taasinge og Vesten for Langeland. Den er adskilt fra Fyhn ved et smalt Udløb, kaldet Skaarups-Sund, hvis høie Grunde ikke kan beseiles uden af smaa Baade; men paa Landets anden Side er god Seilads og sikker Havn. Øen er en halv Miil lang og een Miil i Omkreds, og ligner en Hesteskoe, formedelst en Viig, som gaaer ind i Landet. Tilforn har Turøe ligget til Breiningekirke paa Taasinge, men er nu annekteret til St. Nikolaikirke i Svendborg. Landet er matrikuleret for 162 Tdr. 5 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb. Hartkorn. Det unge Mandskab her paa Landet er enroullerte Søfolk. Her paa Landet ligger Marsviinsvold, en Ladegaard af 32 Tdr. Hartkorn, som bestaaer nu af 6 Gaarde, Turøebye, har 22 Gaarde, 32 Huse. Fogedgaarden, er to Gaarde. Landet har en stor Deel Skov af Eeg og Bøg, og mange Kilder, især een Kilde ved Skoven, kaldet Steenkilde, som har meget skiønt Vand.

4) **St. Jørgens Hospital-Sogn**, saaledes kaldet af St. Jørgens-Hospital, som er opbygt af Grundmuur, og først indrettet til 24 Lemmer; men Aar 1738 til 32 Lemmer. Dette Hospital skal være anlagt Aar 1372, og var et Sygehuus for de Spedalske; men hvem der har bygt og oprettet denne St. Jørgens-Gaard, er ubekjendt. Aar 1486 er det indrettet til 18 Lemmer, derefter forbedret med 6 Lemmers Tillæg, og endelig Aar 1738 forøget atter med 6 Lemmers Tillæg. Hospitalet med Kirken og Præstegaarden ligger ikke i nogen Bye, men ligger nogle Skridt fra Stranden, en halv Fierdingvei fra Svendborg ved det Sund, som løber imellem Svendborg og Taasinge. Hospitalets Forsvar og Herlighed hører til Hvidkilde-Herregaard. Udi dette Sogn ligger St. Jørgens-Gaard, er een Gaard og eet Huus. Præstegaarden. Brydegaard, een Gaard. Til St. Jørgens-Kirke hører ingen Menighed;

thi Beboerne i Kogtvedbye og i Strandhusene gaae vel i St. Jørgens-Kirke, men de høre til Søerup-Sogn. Ved St. Jørgens-Præstegaard er en skøn Kilde med got Vand. Paa Skiellet imellem St. Jørgens-Gaard og Svendborg-Byemark staaer et Kors.

5) **Søerup-Sogn** er Annexet til St. Jørgens-Kirke. Dertil hører Kirkebyen Søerup, som har 21 Gaarde, 22 Huse. Søerup-Kirke ligger tæt ved en dyb Sø, kaldet Søerup-Søe, hvori fanges Mængde af Giedder, Aborrer, Skaller, Brasen og Aal. Ved Søerupbye er Aar 1763 indrettet en Fabrike til Bomuldstøi. Rødskebølle, har 7 Gaarde, 3 Huse. Kogtved, har 10 Gaarde, 9 Huse. Strandhusene, ere 9 Huse. Men baade Kogtveds og Strandhusenes Beboere søge St. Jørgens-Kirke for Nærhedens Skyld.

6) **Ollerup-Sogn.**Dertil hører Kirkebyen Ollerup, som har 19 Gaarde, deriblant en Gaard, kaldet Slottet, og 3 Boel, 24 Huse. Nielstrup, en ældgammel Herregaard, som har ypperlig Skov af Eeg og Bøg, saa ogsaa ypperligt Fiskerie i Nielstrup- og Ollerup-Søer. Dens Hovedgaards-Taxt er 23 Tdr. 3 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 6 Tdr. 6 Skpr. 2 Alb., Mølleskyld 1 Skp. 3 Fk. 1 Alb. Nielstrup-Mølle. Beierholm, en Gaard, ved hvilken løber en Bek, med Broe over, som skiller baade Ollerup-Sogn fra Vesterskierninge-Sogn, saa og de to Herreder, nemlig Sunds-Herred og Salling-Herred fra hverandre. Hemmedrup, eet Huus. Skousgaard. Staagerup, har 9 Gaarde, 4 Huse. Aaehuset, ved Østerskierninge.

7) **Kirkebye-Sogn** er Annexet til Ollerupkirke. Dertil hører Kirkebye, som har 5 Gaarde, 1 Boel, 5 Huse. Slæbek, har 4 Gaarde, 8 Huse. Raarud, har 5 Gaarde, 3 Huse. Dougshøyrup, har 10 Gaarde, 9 Huse. Æggebjerg, har 9 Gaarde, 12 Huse. Tinghuset, hvor Herredstinget for Sunds- og Gudme-Herreder holdes.

8) **Østerskierninge-Sogn;** dertil hører Østerskierninge, som har 21 Gaarde, 12 Huse. Ullemose, een Gaard. Nørregaard, een Gaard. Ballan, har 8 Gaarde, 12 Huse, og er en Bye, liggende ved Stranden, hvortil hører nogle Steder, kaldet Holmen. Langs ved Byen gaaer Ollerup-Søe, hvorfra en Aae har sit Udløb, som gaaer til Vesterskierninge-Mølle. I Marken ved Stihoved er en rindende Kilde.

9) **Hundstrup-Sogn** er Annexet til Østerskierninge-Kirke; men ligger i Salling-Herred, hvor det findes anført ved No. 23.

10) **Ægense-Sogn**; dertil hører Ægensebye. Hvidkilde, en prægtig Herregaard, beliggende ved Hvidkildesøe, og ellers omringet med store Skove af Eeg og Bøg, foruden den unge Skovs Opelskning. Dens Hovedgaards-Taxt er 66 Tdr. 6 Skpr., Skovskyld 18 Tdr. 1 Fkr. 2 Alb., Mølleskyld 6 Tdr. Hvidkilde-Mølle. Ved Gaarden haves ypperligt Fiskerie baade i ommeldte Hvidkildesøe, som her haves allene, saa og i Fælledsskab som Lodseier i Søerupsøe, Nielstrupsøe og Ollerupsøe. Midt i Hvidkildesøe ligger meget behagelig en liden Øe, bevoksen med Skov, hvor Svaner og Vildgiæs opholde sig og udligge deres Unger. Paa hiin Side af denne Søe udi Hvidkilde-Løkker sees Rudera af en Herregaard, Boelsgaard kaldet, som sammesteds skal have staaet i de allerældste Tider. Lindskou, en Herregaard, hvis Situation er meget smuk, og haver Udsigt over Havet; dens Hovedgaards-Taxt er 20 Tdr. 7 Skpr. 1 Alb., Skovskyld 2 Tdr. 1 Fkr., Mølleskyld 4 Skpr. Den er nu lagt under Hvidkilde-Herregaard. Skousboe hører ogsaa under Hvidkilde.

11) **Dreiøe-Sogn**, som bestaaer af den Øe Dreiøe, der er tre Fierdingvei lang og en Fierdingvei breed, har 34 Tdr. Hartkorn og 26 Gaarde, saa og 15 Huse; Indbyggerne leve af Agerdyrkning og Fiskerie. Til dette Sogn er Aar 1555 lagt de 3 Øer af 74 Tdr. 4 Skpr. Hartkorn, nemlig: Skarøe, en Øe, som har 12 Gaarde, 4 Huse og 18 Tdr. Hartkorn; den laae tilforn til Østerskierninge-Kirke. Hiortøe, en Øe, som har 4 Gaarde, 2 Huse og 8 Tdr. Hartkorn; den laae tilforn til Bierbyekirke. Birkholm, en Øe, som har 7 Gaarde, 2 Huse og 5 Tdr. 2 Skpr. Hartkorn; den laae tilforn til Rudkiøbing-Kirke. Paa disse Øer findes en Deel usædvanlige Strandfugle, Havgiæs og Harer. Paa Hiortøe voxer vilde Asparges. Dreiøe har fordum ligget til Ærritskiøbing.

12) **Strynøe-Sogn**, der bestaaer af den Øe Stynøe, som er een Miil i Omkreds, og bestaaer af 112 Tdr. Hartkorn og har 45 Gaarde foruden Præstegaarden, og et grundmuret Jagthuus til Herskabets Forlystelse paa Jagten. Denne Øe hører under Grevskabet Langeland. I Havet fiskes Torsk, Flyndre, Makrel, Aborrer, Aal, Sild, Strynkalkv eller Strynøekalkv, er en

liden Øe, beliggende tre Fierdingvei fra Strynøe; den har 3 Beboere paa 6 Tdr. Hartkorn. Nu hører den til Strynøe, tilligemed 5 ubebygte Holme, nemlig: Brandeholm; Vaadeholm; Bredeholm; Greensholm, og Græsholm; hvilke bruges om Sommeren til Græsning, men paa Bredeholm slaaes Høe.

13) **Steenstrup-Sogn**, hvis Kirke er 56 Alen lang. Dertil hører Steenstrupbye, som har 16 Gaarde, 14 Huse. Løigtved eller Løigtvedgaard, en Herregaard, forsynet med skøn Skov overalt paa Godset; dens Hovedgaardstaxt er 37 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 4 Tdr. 1 Skp. 1 Fkr. 1 Alb., Mølleskyld 1 Td. 6 Skpr. Skioldmose, en skøn Herregaard, hvis herlige Skove af Bøg og Eeg ere af de største og beste i hele Fyhn; dens Hovedgaardstaxt er 25 Tdr. 1 Skp. 3 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 12 Tdr. 5 Skpr. Ullebierggaard, ligger udi Skioldemoseløkker. Høyrupgaard, er 4 Huse. Hyllebiergmølle. Heemølle. Høirupmølle. Rudme, har 7 Gaarde, 4 Huse. Hundtofte, har 12 Gaarde, 8 Huse. Lille Løigtved, har 5 Gaarde, 3 Huse. Skovhuse i Løigtved, 4 Huse, Staugerup, 4 Huse. Paa Steenstrup- Hee- og Rudmemarker, samt i Høirup-Skovløkker, findes en Deel hedenske Altere og Begravelser.

14) **Lunde-Sogn**, som er Annex til Steenstrupkirke, men i fordum Tid har været annekeret til St. Nikolaikirke i Svendborg. Dertil hører Lundebye, som har 6 Gaarde, 7 Huse. Høye, har 13 Gaarde, 13 Huse. Boebierg, har 6 Gaarde, 3 Huse. Koenborg, een Gaard. Ællehauge, een Gaard. Langkilde, een Gaard. Vandmølle, eet Huus.

15) **Qvendrup-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke, kaldet St. Laurentii Kirke, og ligger paa en Banke. Dertil hører Qvendrupbye, som har 24 Gaarde, 17 Huse. Ægeskou, en ypperlig Herregaard, hvis Vinduer siges at være saa mange som Aarets Dage, dens Døre saa mange som Uger, og dens Skorstene saa mange som Maaneder. Dens prægtige Hauge holdes for at være den allerstørste og skiønneste i Fyhn; men især overgaaer dens herlige og store Egeskov, som har givet Gaarden sit Navn, alle Ting. Ligeledes er her skiønt Fiskerie. Dens Hovedgaardstaxt er 49 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 8 Tdr. 1 Skp., Mølleskyld 3 Tdr. Ved Kirken er et

Hospital til 4 Lemmer, opbyggt Aar 1770. Ægeskoubye, har 14 Gaarde, 8 Huse, hvor aarlig holdes et Marked den 19. Septbr., og hvor tillige Prisen paa Honning og Boghvedegryn sættes. Trunderup, har 16 Gaarde, 9 Huse. Gultved, har 6 Gaarde, 1 Huus. Neden for Præstegaarden er for nogle Aar siden i en hedensk Begravelse fundet Leerurner, Stykker af Rustninger og Kaarder.

16) **Skaarup-Sogn**; hvortil hører Skaarupbye, som har 28 Gaarde, 21 Huse, og et Hospital. Østeraabye, har 21 Gaarde, 13 Huse. Holmdrup, har 13 Gaarde, 22 Huse. Klingstrup, en Herregaard med prægtig Skov overalt, saavel ved Gaarden, som paa Bøndergodset, og forsynet med gode Fiskedamme. Dens Hovedgaardstaxt er 33 Tdr. 7 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 4 Tdr. 2 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Mølleskyld. 2 Tdr. Skaarupøers Huse ere 13 i Tallet. Malgaard, een Gaard. Skovmøllen. Klingstrupmølle. Udi Klingstrupsløkker findes to hedenske Altere, og ligeledes i Østeraabyemarken findes to med høie Stene. Vandet imellem Fyhn og den Øe Thurø kaldes Skaarupssund.

17) **Tveed-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke. Dertil hører Tveedbye, som har 19 Gaarde, 12 Huse. Biørnemose, en liden Herregaard af Avling, beliggende halvanden Fierdingvei fra Svendborg, haver meget gode Skove, og et fordeelagtigt Strandfiskerie. Ikke langt fra Gaarden ligger Kisten Steens Kilde, som Aar 1764 blev ved Rænder indledet, saa at Vandet springer i Ladegaarden, Kiøkkenet, Bryggerset og Haugen. Dens Hovedgaardstaxt er 15 Tdr. 2 Skpr. 1 Alb., Skovskyld 4 Skpr. Øverste Ørkelsmølle; nederste Ørkelsmølle, Haldager, har 7 Gaarde, 16 Huse. Stevninghuset. Skovhuset. Aar 1554 blev befaleet, at Tveedkirke skulde nedbrydes, og, Meenigheden gaae til Svendborgkirke; men Sognemændene satte sig derimod. Aar 1558 blev efter kongelig Bevilgning Tveed-Sogn annekteret til Skaarupkirke, hvilket vedvarede til Aar 1630, da de bleve igjen adskilte, og hvert Sogn fik sin egen Præst; men Aar 1696 bleve disse to Sogne igjen samlede paa nye, indtil Aar 1738, da de atter bleve separerede, og Tvedekirke fik sin Præst for sig selv. Udi Tvede-Sogn har fordum ligget Ørkelslot, hvoraf sees endnu Rudera, hvilket har i det fiortende Aarhundrede tilhørt

Greverne af Holsteen, men i det femtende Aarhundrede tilhørt de katholske Bisper i Odense indtil Reformationen, da det efter den Tid har tilhørt Kongerne. Om dette Slot er allerede forhen meldt Pag. 320.

Om Øen Taasinge.

Den Øe Taasinge, hvis Navn ogsaa skrives Taarsinge, Thorsinge og Taasingeland, ligger lige over for den Kiøbstæd Svendborg ved det smalle Svendborgsund, saa at man i stille Veir kan raabe til hinanden over Sundet. Denne Øe er to Mile lang, og een Miil breed, har 900 Tdr. Hartkorn, er meget frugtbar, har skiønne Skove af Eeg og Bøg, saa og stort og smaat Vildt i største Overflødighed; ligeledes ypperligt Fiskerie af Stranden.

I de allerældste Tider har paa Taasinge været to Slotte, befæstede med Volde og Grave, hvis Levninger endnu sees. Det ene Slot, kaldet Horseslot, laae i Horseskoven ved Stranden; det andet og største Slot, kaldet Piilslot, laae i Tronsebye ved en god Havn og paa et behageligt Sted tvert over for den Øe Thorøe. Aar 1395 gav Dronning Margrethe Taasingeland til Odense-Bispestoel; og fra den Tid af boede disse katholske Prælater om Sommeren paa Kierstrup. Efter Reformationen blev Taasingeland sekulariseret af Kong Kristian den Tredie.

Aar 1629 lod Kong Kristian den Fierde nedbryde Kierstrup, og opbygte Valdemars-Slot til sin Søn Valdemar Kristian; men han døde paa sin udenlandske Reise. Aar 1677 solgte Kong Kristian den Femte Øen til den berømmelige danske Søehelt, Generaladmiral Niels Juel; og er nu Øen et Stamhuus for hans Descendenter, undtagen tre Bøndergaarde paa Landet, som tilhøre Faareveilegods paa Langeland udi Bierrebye-Sogn; men Resten ligger under Stamhuset. Øen ligger under Sunds-Herred, og har tre Sogne, hvilke ere: 1) Breigninge-Sogn; 2) Lande- eller Landet-Sogn; og 3) Bierrebye-Sogn.

Vi merke nu hvert Kirkesogn især.

18) **Breigninge-Sogn**, hvis Kirke fordem er kaldet St. Andreas-Kirke, og ligger høit paa den nordlige Kant af Øen ved Svinesund eller Svendborgsund. Denne Kirke blev Aar 1575 annekteret med Landet-Kirke; men Aar 1738 blev den skilt derfra og henlagt til Valdemars Slotskirke. Ligeledes har

den Øe Thurøe ligget til dette Sogn; men samme Øe hører nu som et Annex til Svendborg. Til Breigninge-Sogn hører Valdemars-Slot, en prægtig Herregaard og en fornøielig Residenz for Stamhuset, anseelig opbyggt efter moderne Architektur, hvor fra Slottets Gemakker falder en behagelig Udsigt til Havet og de forbiseilende Skibe. Dette Valdemars-Slot har et prægtigt og velpdydet Slotskapel til Gudstieneste, hvor Sognepræsten for Breigninge prædiker hver Søndag. Ved Gaarden er anlagt en skøn Bomuldsfabrik, hvor nogle Fabrikantere boe. Det skatte- og tiendefrie Hartkorn, som bruges ved Slottets Ladegaard, er 56 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb., Skovskyld, 3 Tdr. 2 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Mølleskyld 6 Tdr. Breigningebye, har 4 Gaarde, 7 Huse. Nyebye, har 12 Gaarde, 11 Huse. Vindebye, har 5 Gaarde, 5 Huse. Trønse, har 98 Huse. Udi denne Bye sees Rudera af det Slot, kaldet Piilslot, og Stedet kaldes endnu Piilsgaarden. Ved Trønsebye er en tryk og sikker Havn, og Beboerne have Frihed at seile. Knudsbølle, har 7 Gaarde, 6 Huse. Biernemark, har 8 Gaarde, 11 Huse. Udi Sognet ere 4 Veirmøller og 4 Vandmøller. Kigholm, en liden ubeboet Græsholm, liggende Nordøst paa Landet, hvorpaa kan græsses 10 Faar. Ægholm, ogsaa en Græsholm, liggende Nordvest, hvorpaa kan græsses nogle Qvægshøveder, hvor ogsaa voxer vilde Asparges. Udi Breigninge-Sogn sees Rudera af Rierstrup, som har været befæstet med Grave og Volde rundt omkring, men blev nedbrudt Aar 1692 af Kong Kristian den Fierde.

19) **Landet-Sogn**, hvis Kirke, St. Jørgens-Kirke kaldet, ligger midt paa Landet, og er af en underlig Bygning. Til dette Sogn hører Strammelse, som har 28 Gaarde, 20 Huse, 6 Skovhuse. Meelbye, har 3 Gaarde, 2 Huse. Lundbye, har 21 Gaarde, 22 Huse, 2 Skovhuse. I Byllesvang sees Rudera af St. Oles Kapel; derved er St. Oles Kilde, hvor man i de katholske Tider brugte megen Overtroe med denne Helgens Billede som blev baaret om i Marken, naar Sæden var lagt. Ved Havet bag Bernisseskov blev Aar 1743 gjort en kostbar Dæmning med Stiborer for en Eng, for at holde Vandet ude fra Havet. Paa samme Eng avles nu aarlig hundrede Læs Høe.

20) **Bierrebye-Sogn**; hvis Kirke kaldes St. Mortens Kirke, som er ziret med et lidet Spiir. Dertil hører Bierrebye, der har 20 Gaarde, 14 Huse.

Søbye har 11 Gaarde, 11 Huse. Helløv, har 4 Gaarde, 2 Huse. Stioul, har 10 Gaarde, 3 Huse. Østen for Byen Stioul ligger to ubeboede Holme, som kaldes store og lille Ralm, hvorpaa græsses 10 Heste. Vaarøe, har 9 Gaarde. Skovballe, har 7 Gaarde, 6 Huse. Vemmenæs, har 21 Gaarde, 13 Huse. Ved Vemmenæs er et Færgested, kaldet Vemmenæs Færgested, hvorfra Overfarten skeer til Langeland. Valdshoved, den yderste Pynt af Taasinge mod Sønden. Valdhovedknude, en liden Græsholm.

M. Salling-Herred.

M. Salling-Herred grændser mod Norden til Odense-Herred; mod Sønden til Havet eller Beltets Vande; mod Østen til Aasum- Gudme- og Sunds-Herreder; og mod Vesten til Baag-Herred. Dette Herred bestaaer af eet Kiøbstædsogn udi den Kiøbstæd Faaborg, og af 24 Landsbye-Kirkesogne, hvilke ere: 1) Den Kiøbstæd Faaborg-Kirkesogn; 2) Dernisse-Sogn; 3) Vesterhesinge-Sogn; 4) Sandholtslyndelse-Sogn; 5) Vesterskierninge-Sogn; 6) Ulbølle-Sogn; 7) Nørrebroebye-Sogn; 8) Sønderbroebye-Sogn; 9) Brahetrolleborg-Sogn; 10) Krarup-Sogn; 11) Østerhesinge-Sogn; 12) Hillerslev-Sogn; 13) Aabye-Sogn; 14) Rastrup-Sogn; 15) Jordløse-Sogn; 16) Haastrup-Sogn; 17) Lyøe-Sogn; 18) Avernakø-Sogn; 19) Horne-Sogn; 20) Svaninge-Sogn; 21) Herringe-Sogn; 22) Espe-Sogn; 23) Vantinge-Sogn; 24) Allested Sogn; 25) Veile-Sogn.

Vi merke nu hvert Kirkesogn i Særdeleshed, nemlig:

1) Den Kiøbstæd **Faaborg-Kirkesogn**; hvortil hører den Kiøbstæd Faaborg og den Øe Biørnøe, som ligger skraas over for Faaborg, en Fierdingvei derfra, og beboes af 7 Halvgaardsmænd paa 24 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr., hvis Beboeres daglige Næring er Fiskerie, tilligemed deres Avling.

Faaborg eller Foborg, en nærsom Kiøbstæd, beliggende paa Fyhns Vesterkant; 5 Mile sønden fra Odense, 4 Mile fra Assens, 7 Mile fra Middelfart, 6 Mile fra Nyborg, 3 Mile fra Svendborg, 7 Mile fra Kjerteminde og 7 Mile fra Bogense, i en meget frugtbar Egn, samt i en sumpig Viig eller Havbugt,

som vel er noget breed og aaben for vestlige Vinde, men dog indesluttet ved de Øer, Avernakke, Lyøe og flere smaa Eilande, hvilke gjøre Byens Havn brugelig baade for store og smaa Fartøier, især siden den nye Skibsbroe blev Aar 1723 forfærdiget; men siden er den Aar 1755 bleven forlænget med 36 Alen, og tillige forbedret med Fløie paa 21 Alens Længde. Polihøide er her 55 Grader, 9 Minuter. Naar Byen er anlagt, vides ei.

De ældste af Byens Privilegier ere givne af Kong Erik Aar 1251. Byen har skøn Søfart og Handel med dens egne Fartøier, ikke alleneste indenrigs med Kornvahre, Smør, Ost, Honning, Frugt og andre Landets egne Produkter, men ogsaa udenrigs have de havt deres egne Skibe og Stratsfahre paa Middelhavet. Byens Kirke, som fordem førend Reformationen har varet den Helligaands-Klosterkirke, er en ziirlig Kirke, og blev af Kong Kristian den Tredie Aar 1539 gjort til Byens Sognekirke; hvorimod Byens gamle Kirke, St. Nikolai kaldet, blev overladt Kongen til et Kornhuus, men siden overladt Byen til et Raadhuus. Kirken er udvendig ziret med et Spiir, men har intet Kirketaarn; thi Taarnet af den gamle St. Nikolai-Kirke, tilligemed Klokker og Geierværk, er bestandig holdt vedlige. Indvendig er Kirken rummelig med tre Gange, prydet med en smuk Altertavle, som oplukkes paa tre Maader og har tre Afdelinger. Byen har tilforn havt et Hospital, som var stiftet Aar 1477, og opbyggt 1479 ved det forrige Helligaands-Kloster; men efter Reformationen ere Hospitalets Indkomster henlagde til Odense-Hospital, hvorfor Faaborgbye har Rettighed at indlegge to Lemmer af begge Kiøn i Odense-Hospital. Men ved Klosterkirken er et andet Hospital, bygt Aar 1696 til otte Borgerenker eller Fattige, og stiftet af Borgemester Jakob Jørgensen; hvortil siden er givet af to Kiøbmænd 600 Rdlr. Ved Kirken er ogsaa et Fattighuus for 8 fattige Skibsfolk eller Skipperenker, oprettet Aar 1770. Det forrige latinske Skolehuus er Aar 1740 henlagt til Kateketens og Chordegns Brug. Raadhuset ligger paa Torvet, og er bygt af St. Nikolai-Kirkes Materialier. Byens Magistrat er een Borgemester, der tillige er Byefoged, og som holder Byetinget om Onsdagen. Til Byen kommer daglig Strandfisk af Torsk, Aal, Flyndre, Pigvare, Makrel, Stør og Sild, hvilke indføres fra Dyreborg, som ligger bag ved Dyreborg-Odde i Horne-Sogn, og til Deels udgjør Faaborg-Havn. Byen har ogsaa Fiskerettighed i fersk Vand udi Faaborgsund, som ligger norden for Byen, hvori de Paagrændsende og

har Fiskelodsret. Det ferske Vand til Byen er overalt Brakvand. Vel er ved Strandbredden en Kilde; men dens Vand fordærvs ofte ved høie Vande. Et Stykke Vei fra Byen ligger St. Oles Kilde paa Svaninge-Søbieergsmark uden for Laugsmølle. Byen har kun smaa Eiendomsjorder, nemlig Øster- og Vester-Heder, hvilke dog kjøbes og sælges. Byen holder en Biepost til Odense; den gaaer derhen hver Onsdag og Løverdags, og kommer igien hver Mandag og Fredag. Hestemarket holdes hver Torsdag i Fasten. Men de aarlige Markeder holdes den 12. Junii, den 10. Septbr, og den 7. Novbr.

2) **Dernisse- eller Diernisse-Sogn**, hvis Kirke er prydet med et Orgelværk, og er annektet til Faaborg-Kjøbstæd Aar 1540 af Kong Kristian den Tredie. Til Sognet hører Dernissebye, hvor der er et Hospital for sex Lemmer ved Kirken. Katterbye, har 12 Gaarde. Kallekoe, har 4 Boel. Kallekoe-Mølle. Udi Sognet er 50 Huse. Holsteenshuus, en Herregaard, tilforn Findstrup kaldet, beliggende nær ved den Kjøbstæd Faaborg, er forsynet med god Skov, og har tillige skiønt Fiskerie baade af Havet og ferske Vande. Gaarden havde Aar 1693, tilligemed underliggende Øer, Lyøe og Biørnøe, sin egen Birkeret. Aar 1746 blev Holsteenshuus tilligemed Langesø gjort til et Stamhuus. Gaardens Hovedgaardstaxt er 40 Tdr. 6 Skpr. 1 Alb., Skovskyld, 2 Tdr. 4 Skpr. I Holsteenshuus-Enemærke findes Rudera af en Kirke, fordm kaldet Finstrupkirke. Ved Kallekoe er en skiøn Kilde, som udspringer af en Sandbanke.

3) **Vesterhæsinge-Sogn**. Dertil hører Vesterhæsingebye; Stenderup; Kistrup, et Skovhuus.

4) **Sandholtslyndelse-Sogn** er Annexet til Vesterhæsinge-Kirke. Til Sognet hører Sandholtslyndelse. Sandholt, en Herregaard, som Aar 1722 blev gjort til et Stamhuus; dens Hovedgaardstaxt er 97 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 14 Tdr. 6 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb., Mølleskyld 2 Tdr. 4 Skpr.; ved Gaarden er maadelig Skov, men got Fiskerie i Overflødighed. Sollerupgaard, en Avlsgaard, meget smukt opbyggt, og hører under Stamhuset. Igennem dette Sogn løber en Aae, som kommer fra Brahetrolleborg-Skove.

5) **Vesterskierninge-Sogn** bestaaer af Kirkebyen Vesterskierninge, som har 32 Gaarde og 30 Huse. Syttemaen, har 2 Huse og en Vandmølle.

6) **Ulbølle-Sogn** er Annexet til Vesterskierninge-Kirke. Til Sognet hører Ulbøllebye. Rødkilde, en Herregaard, hvis frie Hovedgaardstaxt er 42 Tdr. 3 Skpr. 2 Fkr. 2 Album.

7) **Nørrebrobye-Sogn.** Dertil hører Nørrebrobye, som har, foruden Præstegaarden og Degneboligen, 17 hele og 10 halve Gaarde, 33 Huus- og Boelsmænd. I Byen er et grundmuret Hospital til 6 Fattige; men intet er dertil lagt, saa at Huset bortleies af Odense-Hospitalsforstander. En Fierdingvei nordvest fra Nørrebrobye er en liden Holm eller Ophøining, kaldet Ranildsholm, hvor Ranild, som var Marsk Stigs Tilhænger, skal have havt sin Bolig, og er bleven fangen i sin Hule. De der omkringliggende Pladser give tilkiende, at der har været en Fæstning, hvorudover Stedet har det Navn Ranildsholm; og har man her i Egnen en Vise, kaldet: De Riddere holder paa Giedebierg, Og see de Ranild at ride. Samme Giedebierg ligger paa Marken lige over for bemeldte Ranildsholm. De øvrige Byer ere: Voistrup, har 8 hele Gaarde, 7 Huus- og Boelsmænd. Stoby, har 10 hele Gaarde, 2 Huse. Vittinge, har 6 hele Gaarde, 7 Huus, og Boelsmænd. Tomerholt, een Gaard, Lundegaard, en Herregaard, som skal være oprettet af en nedlagt Bondebye, som kaldtes Lunde. Gaarden har overmaade god og stor Skov, og skiønt Fiskerie, saavel i den store Odense-Aae, der gaar tæt forbi Gaarden, som og i nogle smaa Søer. Dens Hovedgaardstaxt er 38 Tdr. 5 Skpr., Skovskyld 5 Tdr. 4 Skpr. 3 Fkr. Gaarden og Godset tilhører Enker og Fattige i Fyhn, efter Testators Kanzellieraad Peder Smidts Testamente, og dem tilkiendte efter en Høiesterets-Dom Aar 1754, saa at Stiftsamtmænd og Biskoppen over Fyhns Stift lade Godset under deres Opsyn administrere, og Indkomsterne efter Testators Villie aarligen uddele. Lundemølle. Tre Huse i Markerne. Igiennem Sønderbrobye gaar den store Aae fra Brendegaardssøe, Arreskousøe og Flemmingesøe forbi Gielskov; derefter skiller samme Aae Nørrebrobye i to Dele, og løber saa ned til den store Bellingebroee igiennem Dalum forbi Odense.

8) **Sønderbrobye-Sogn.** Dertil hører Sønderbrobye, som har, foruden Præstegaarden, 10 Gaarde, 17 Huse og en Vandmølle. Brobye, en Herregaard med ypperlig god Skov og Fiskerie. Dens frie Hovedgaardstaxt er 34 Tdr. 2 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 9 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr. Lidet fra Gaarden

er Brobyeværk, beliggende ved Broen over Aaen, hvor der var af Rigets Marskal, Hr. Anders Bille, midt i forrige Aarhundrede anlagt en stor Gevæhrfabrik, hvilket Værk blev drevet ved Aaen. Men dette nyttige Anlæg blev ruineret, af de Svenske Aar 1658. Nu staaer her 14 teighængte Huse for andre Haandværksfolk og Arbeidere, saa og en god Vandmølle. Allerup, har 5 hele og 2 halve Gaarde, og 3 Huse. Ølstedbye, har 10 Gaarde, 2 Boel og 9 Huse.. Ølstedgaard, en ukomplet Herregaard, Hvis Hovedgaardstaxt er 19 Tdr. 2 Skpr.. 2 Fkr. 1 Alb. Hartkorn, og 33 Tdr. Hartkorn Bøndergods., Tøringe, har 8 hele og. en halv Gaard, saa og 3 Huse.

9) **Brahetrolleborg-Sogn**, hvis Kirke er høi og anseelig, med Spiir og Orgelværk, og er i den fjerde Længde af Herregaarden. Til Sognet hører Brahetrolleborg, et Baronie og Herregaard, som i ældgamle Tider har været et rigt Bernhardiner-Munkekloster, kaldet Holmekloster, paa Latin Insula dei. Efter Reformationen blev det efter sin Eiers Navn kaldet Ranzovholm. Men Aar 1672 den 2. Februarii blev Godset oprettet til et Baronie af Frue Birgitte Trolle, en Enke af Manderup-Brahe, og efter dem Begge fik det Navn Brahetrolleborg. Udi Borgegaardens ene Side er den gamle Klosterkirke, indrettet meget anseelig med store Vinduer, samt prydet med prægtige Ornamentter, og bruges nu som en Sognekirke for næstboende Bønder. Udi Kirkens Chor ere adelige Personers Begravelse. Denne Herregaard har vidtløftigt Bøndergods, mangfoldige store Skove af Eeg og Bøg, og agtes for de største og beste Skove i Fyhn; ligeledes overflødig Vildt overalt, og desuden Vildt i en egen indrettet Dyrehauge; derhos i fire ferske Søer det beste Fiskerie, som nogensteds findes. Hovedgaardens Taxt er 99 Tdr. 1 Skp. 3 Fkr. 1 Alb., Mølleskyld 3 Tdr., foruden 100 Tdr. Frihedsgods paa Baroniets Vegne. Paa Gaarden holdes Birketing om Fredagen. Sognets Byer og Steder ere disse: Haagerupbye, hvori fordum har staaet en Kirke; og blev da Sognet den Tid kaldet Haagerup- eller Hagerup-Sogn. Brendelyndinge; Lundinggaarde; Nyboe; Fagsted; Gronderup; Nybygtgaarde; Gierup; Flemmingebye. Eneste Steder ere: Ægneborg; Solberg; Kieldeholm; Teiglgaarden; Rugehusetj Høbbet; Silkehuset; Lygtehuset; Boebirghuset; Lydingborghuset.

10) **Krarup-Sogn** er Annexet til Brahetrolleborg-Kirke. Dertil hører Krarupbye. Søfeldebye. Kokkenhuus, een Gaard. Noffeberghuus, een Gaard. Groftebierrgaard, een Gaard. Kipergaard, een Gaard. Fiskerupgaard, een Gaard. Snarupbye. Lydingebye. Krarupkirke ligger paa en høi Bakke.

11) **Østerhæsinge-Sogn**; hvortil hører Kirkebyen Østerhæsinge. Arreskou, en Herregaard, som ligger meget behagelig ved den store Flemmingesøe, som ogsaa kaldes Arreskousøe, som er den største ferske Søe i Nyeborg-Amt, hvis rige og overflødige Fiskerie giver en anseelig Fordeel. Hovedgaardens Taxt er 42 Tdr. 2 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 6 Tdr. 6 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb., Mølleskyld 2 Tdr. 2 Skpr. Den Gaard Vilholmsgabe, Øbedlund, 2 Gaarde. Kielstruphuse, 6 Huse. Haubenshuus, 1 Huus. Arreskoumølle. Udi Sognet er stiftet et Hospital til 6 Fattige og en Sogneskole.

12) **Hillerslev-Sogn** er Annexet til Østerhæsinge. Dertil hører Kirkebyen Hillerslev. Gielskou, en Herregaard med temmelig god Skov; dens Hovedgaards-Taxt er 42 Tdr. 1 Skp. 1 Alb., Skovskyld 5 Tdr. 4 Skpr. 3 Fkr., Mølleskyld 2 Tdr. 4 Skpr. Nyebøllegaard, en gammel adelig Sædegaard, af Bygning som en Bondegaard, hvis Hovedgaardstaxt er 10 Tdr. 7 Skpr. 1 Alb., Skovskyld 2 Alb.; den hører til Gielskou-Herregaard. Nyebøllebye; Sallingebye; Sallinglundbye; Høyerupgaard, smukt opbyggt og hører til Arreskou. Lunde-Mølle. Den store Aae, som har sit Udspring fra Brahetrolleborg-Skov, løber under Hillerslevbroe og skiller Sandholt og Lyndelse-Byes Marker fra Gielskou og Broebyegaards Enemærker; derefter løber samme Aae igiennem. Nørrebrobye til Dalummølle omkring Odense til Skipperbyen Stige, hvor den falder ud i Stranden.

13) **Aabye-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke, og er fordum kaldet Øbyekirke. Mange kalde dette Sogn Vesteraabye-Sogn; dertil hører Vesteraabye, som har 24 Gaarde smaa og store, 39 Huse og een Gaard, Pilegaard kaldet. Brendegaard, en Herregaard, som Aar 1533 er oprettet af to Landsbyer, nemlig Giørup og Nyeboe, og gjort til en frie Herregaard, hvis Hovedgaardstaxt er 51 Tdr. 6 Skpr. 2 Fkr., Skovskyld 11 Tdr. 2 Skpr. 1 Fkr. Til Gaarden er fortreffelig god Skov. Denne Gaard ligger under

Baroniet Brahetrolleborg. Kragegaard, een Gaard, Peierup, har 11 Gaarde, 2 Boel, 7 Huse. Gialdebreddegaard, een Gaard. Bremerhuus, et Boel ved Skoven. Lindevadsmølle.

14) **Aastrup-Sogn** er Annexet til Aabyekirke, hvis Kirke er ogsaa en Korskirke. Dertil hører Aastrupbye. Nakkebølle, en Herregaard med en anseelig Bygning. I de ældre Tider har denne Herregaards Navn været Gronderupgaard, hvormed den er kaldet Aar 1419. Den har kun maadelig Skov, men en skøn indhegnet Dyrehauge og got Fiskerie, saavel i Gaardens egne brede Grave, som og i næstliggende liden ferske Søe. Dens Hovedgaardstaxt er 54 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb., Skovskyld 1 Td. 7 Skpr. 2 Alb., Mølleskyld 1 Td. 4 Skpr. Nakkebølle-Mølle.

15) **Jordløse-Sogn**, Hvis Kirke er en Korskirke. Dertil hører Kirkebyen Jordløse, som har 20 Gaarde, en Mølle og 3 Huse om Skoven. Damsboe, en Herregaard, hvis Gaard og Gods er nu lagt under Stamhuset Hvedholm. Denne Gaard har god Bøgeskov. Dens Hovedgaardstaxt er 33 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 11 Tdr. 2 Skpr. 1 Fkr. Søboe, en Herregaard, liggende meget fornøielig, thi den har den skønne fiskerige Søe, Søboe-Søe kaldet, paa den ene Side, og den ypperlige Skov paa den anden Side. Gaardens Hovedgaardstaxt er 27 Tdr. 1 Skp. 1 Alb., Skovskyld 9 Tdr. 3 Spkr. 3 Fkr. 1 Alb. Trunderupbye, har 7 hele og 1 halv Gaard, og 6 Huse. Paa Jordløse-Kirkegaard er bygt et Hospital til 4 Lemmer, som nyde hver aarlig tolv Rigsdaler. I dette Sogn ligger Giebjerg, et meget Høit Bierg.

16) **Haastrup-Sogn** er Annexet til Jordløsekirke. Dertil hører Haastrupbye. Østrup, en Herregaard, som hører til Stamhuset Hvedholm, og har overmaade store Skove af Eeg og Bøg; dens Hovedgaardstaxt er 17 Tdr. 7 Skpr. 3 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 9 Tdr. 1 Fkr. Østrupbye, to Gaarde. Tre Møller.. En eenlig Gaard i Marken af 3 Tdr. Hartkorn, og 3 Huse i Marken.

17) **Lyøe-Sogn** bestaaer af den Øe Lyøe, som er en halv Miil lang og en halv Miil breed, af 96 Tdr. Hartkorn, har 24 Gaarde og nogle Huse. Øen ligger imellem Faaborg og Ærrøeskiøbing, og har sit Navn af Lye og Læ for Skibe i haardt Veir; thi paa Vesterkanten af Landet er et Rif, kaldet

Rifvets Krog, som skyder sig ud til Nord mod Fyhns Land, og gjør her en god Havn. Paa Landet er 2 Søer, nemlig Østersøe og Vestersøe. I fordum Tid gik denne Øes Beboere til Kirken i Faaborg, men de fik deres egen Kirke først af Bindingsværk Aar 1592, men siden af Muur og Kampesteen Aar 1645. Præsten er tillagt Aar 1555 den halve Konge- og den halve Kirketiende. Udi Historien er denne Øe bekiendt, at Kong Valdemar den Anden blev Aar 1223 her fangen ved en Kilde, kaldet Kongens Kilde, af Grev Henrik af Sverin i Meklenborg, og blev fangen bortført over til Meklenborg, hvor han sad i Arrest paa tredie Aar., See Hvitfelds Krønike Tom. 1. Pag. 188; og Holbergs Danmarks Historie Tom. 1. Pag. 283. Paa Øen vises lille Kong Lauriz's Grav og Kong Svends Grav.

18) **Avernakø-Sogn** bestaaer af den Øe Avernakke eller Arnakke, som ligger en Miil Norden for Faaborg, et got Kornland med 21 Gaarde og nogle Huse, hvis Beboere ere Bønder og Fiskere, og have deres egen Birkeret og Tinghuus paa Landet. Paa Øen er en smuk liden Skov. Sognet bestaaer af Munkebye og Korshavn, to Byer. Vel hænger Korshavn sammen med Avernakke eller Munkebyes Grund ved en lang smal Hals, som er omtrent tusinde Alen lang, men dog ei bredere, end to Vogne kan kiøre hinanden forbi, da Stranden er paa begge Sider af Veien; dog kan ved høie Vande samme smalle Hals, som kaldes Dreiet, overskylles saaledes, at det ei er mueligt at komme derover uden med Baade; og ved Siderne af bemeldte smalle Hals er et steilt Dyb paa nogle Favne Vand. Ved Munkebye er en rindende Kilde, og paa Munkebyemark er Aar 1685 den 16. April opløiet af en Bonde tre smaa Guldskaaler eller Urner, hvilke giemmes paa det kongelige Konstkammer i Kiøbenhavn, og veier tilsammen 6 Unzer eller 12 Lod. See Lorenzens Musæum Regium.

19) **Horne-Sogn**, hvis Kirke ligger høit og kan sees i Søen, har et høit Taarn og Spiir med en forgyldt Hane og Kugle, ziret indvendig med er Orgelværk. Til Sognet hører disse Byer: Horne, som deles i tre Dele, nemlig Kirkeballe, Nørreballe og Vesterballe. Udi Byen er et Hospital til fem Lemmer. Hornemølle. Hvedholm, et Stamhuus og en important Herregaard, med en overmaade stor Avling og ypperligt Strandfiskerie af Havet; men kun maadelig stor Skov. Dens Hovedgaardstaxt er 121 Tdr. 7 Skpr.

1 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 1 Tdr. 5 Skpr. 2 Alb., Mølleskyld 2 Tdr. Bøyendbye, hvor der er et Færgested, kaldet Bøydens-Færge, hvorfra Overfarten skeer fra Fyhn til Als. Biernedebye. Dyreborg, nogle Fiskerhuse ved Stranden. Dyreborg-Odde, den yderste Pynt af Fyhns Land i Horne-Sogn.

20) **Svaninge-Sogn**, hvis Kirke er en Korskirke. Dertil hører: Svaningebye; Østerbye; Millinge, Falsled; Steensgaard, en Herregaard, med overmaade gode Skove, saa ogsaa skiønt Fiskerie baade af fersk og salt Vand, da den ei ligger langt fra Havet. Dens Hovedgaardstaxt er 33 Tdr. 7 Skpr. Skovskyld 3 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb. Grubbemølle; Nørremølle. Udi dette Sogn i Søgges-Marken ligger et høit Bierg, hvorfra man kan see 5 til 6 Mile; en Kilde, St. Oleskilde kaldet, og en Høi, kaldet Leerbjerg. Ved Kirken er et Hospital.

21) **Herringe-Sogn**; dertil hører Herringebye, som har 8 Gaarde, 16 Huse. Udi denne Bye er et stort grundmuret Hospital, kaldet Herringe-Hospital, til 20 Lemmer; og dets Kapital er 2400 Rigsdaler, hvoraf Fiellebroe-Herregaards Eier betaler Renten hver Paaske og Mikkelsdag, som uddeles til Lemmerne. Fiellebroe, en stor og skiøn Herregaard, tilligemed stor Herlighed af prægtig Skov, Fiskerie og en indrettet Dyrehauge, forsynet med Daadyr. Paa den østre Side af Borgegaarden er et overmaade ziirligt Kirkekapel, hvori hver Søndag og hellig Dag fra Aar 1712 holdes Prædiken af Sognepræsten til Herringe; dette Kirkekapel har smukke Kirke-Ornamenter, saa og et Orgelværk. Under Fiellebroe ligger i Espe-Sogn en anden liden matrikuleret komplet Herregaard, kaldet Skovsgaard, som har sine Marker for sig selv, dog under Hovedgaardens Hartkornstaxt, som er 52 Tdr. 4 Skpr. 3 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 14 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb. Rudmebye, har 4 Gaarde, eet Huus.

22) **Æspe-Sogn**; dertil hører Æspebye, som har 16 hele og 4 halve Gaarde, 20 Huse. Agerup, een Gaard, eet Huus. Skovsgaard, en matrikuleret Sædegaard, af Fiellebroe-Herregaards Hovedgaardstaxt. Staurlundgaard, een Gaard. Lundsgaard, en Gaard. Findinge, 6 halve Gaarde og 5 Huse.

23) **Vantinge-Sogn** er Annexet til Espe-Kirke. Dertil hører Vantingebye, som har 15 Gaarde, 1 Boel, 14 Huse, een Vandmølle og een Stampemølle.

24) **Allested-Sogn**. Dertil hører Allested eller Alsted, som har 26 Gaarde, hele og halve, og 8 Huse.

25) **Veile-Sogn** er Annexet til Allestedkirke. Dertil hører Veilebye, har 17 Gaarde, 3 Boel og 18 Huse. Veirum, et Boel under Søbeyesøe-Gaard. Veilegaard, en Herregaard, hvortil er meget store og gode Skove, liggende som en Halvmaane omkring Gaarden. Dens Hovedgaardstaxt er 31 Tdr. 6 Skpr. 3 Fkr., Skovskyld 6 Tdr. 5 Skpr. 1 Fkr. i Alb., Mølleskyld 2 Tdr.

26) **Giesteløv-Sogn** er Annexet til Høyerupkirke i Vindingherred. Dertil hører Giestelevbye, som har 16 Gaarde. Pallishave, har 3 Gaarde. Nørskou, en Herregaard med got Bøndergods, skøn Skov og Fiskerie; dens Hovedgaardstaxt er 24 Tdr., Skovskyld 4 Tdr. 2 Fkr.

27) **Heden-Sogn** er Annexet til Søbeyekirke i Aasumherred. Dertil hører Kirkebyen Hedenbye.

28) **Hundstrup-Sogn** er Annexet til Østerskierninge-Kirke i Sunds-Herred. Dertil hører Hundstrupbye, som har 17 Gaarde, 10 Huse. Flintholm, en Herregaard og gammel adelig Sædegaard, som er samlet til Egeskou-Herregaard; dens Hovedgaardstaxt er 16 Tbr. 7 Skpr. 3 Fkr. 1 Alb., Skovskyld 4 Tdr. 3 Skpr. 1 Fkr. 2 Alb. Mynderup, har 7 Gaarde, eet Huus. Gundestrup, har 6 Gaarde, 2 Huse. Eeneste Gaarde ere: Æskebjerggaard, Piihuus, Galtebjerghuus, Ælleskovensmølle, Hørupgaard, hvorved er et Teiglbrænderie.

Anmerkning,

De fire Kirkesogne, nemlig 1) Dalbye-Sogn, 2) Stubbedrup-Sogn, 3) Mesinge-Sogn, og 4) Vibye-Sogn, som ligge paa den Halvøe Hindsholm og høre under Nyeborg-Amt, men ligge i Bierge Herred, ere allerede anførte ved No. 10, 11, 12 og 13 udi Bierge-Herred Pag. 277 og 278, og findes der beskrevne, tilligemed de i samme Sogne beliggende Herregaarde.

Kilde: Nicolay Jonge,
Kongeriget Danmarks chorografiske Beskrivelse.
Kiøbenhavn 1777
Johan Rudolph Thieles Bogtrykkerie og paa hans Forlag, boende i store
Helligieststrædet No. 150

Side 303 – 337